

Téereb Daaniyel — Bukk ak Ñeent-Fukk ak Juróom-Ñent, ak Benn-cërmeer

Digéb Njèkk Bi: Werante wàllu Eliya bala bésu Boroom bi

Jeff Pippenger

2024-03-16

Ndigalu Kóllère Gu Yaay bi mujj ci Kàddug Yàlla gu Mag ga mooy ne, bala bés bu mag te tiitlu bu Boroom bi di ñëw, Eliya dina ñëw.

Fàttalikuleen yoonu Muusaa sama jaam, mi ko santaane woon ca Oreeb ngir Israyil gépp, ak ay sàrt ak ay àtte. Xoolleen, dinaa leen yónni Eliya, yonent bi, bala bésu Boroom bi mág te tiit baaxul dikk: moom dina delloo xolu baay yi ci seen doom, ak xolu doom yi ci seen baay, ngir bañ ma dikk door suuf si ak rëbb. Malasi 4:4–5.

Iliyaas bi ñëw jiitu “bés bu mag bi te tiitlu bi bu Boroom bi,” mooy benn yonnt bu kenn, te itam mooy yëngu-yëngu bi ñu boole ak wax ji yonnt boobu di yégle. Kon nag, Iliyaas bi ñu yónni mooy ñaari téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñi duñu mos a mos dee, ni Enok ak Iliyaas di ko fànn. Ñoom nag ñoo di ñi ñu yékkati muy màndarga ci jamono ji yoonu Dibeer bu waxtu wu gaaw di ñëw.

Bésu mujj, Eliya dafa ame woon benn tegtal ci Yaxya Miy Soweel, waaye Yaxya dafa dul tegtal ñi téeméeri ñeent fukki ak ñeent junni. Moom dafa tegtal ñi bokk ci yëngu-yëng bii te nangu yéglebiy yonntub bésu mujj bi, te ci kaw loolu, ba ñu leen rey ndax papasi bi ci waxtuw jafe-jafe bi yoonu Dibéer bi, mi tàmbaalee ak yoonu Dibéer bi buy ñëw léegi te jeex ba bi Mikayel di taxaw, te papasi bi dikk ci mujjam fekk kenn nekkul ngir dimbali ko.

Ñu ngi wone Iliyaas ci tundu Karmel, te Yaxya mi Sób bi ñu ngi ko wone ci néegu reeru Erodd. Ñaari seede yooyu ci jaar-jaar yi jëfandikoo nañu ngir ràññee ñaari mboolo yi bokk ci nit ñi Yàlla tegu ci bés yu mujj yi, ni ñu leen tektalee ci Pexe gi, sàcc 7. Téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent-junni ñi ak mbooloo mu mag mi dañuy ànd ak tundu Karmel ak reeru bésu juddug Erodd. Ñaari rëdd yu yonent yooyu dañuy joxe ab taxawaay bu wér ngir ràññee ak teey xët yi bokk ci bopp ba ñetteel ak juróom-ñaareel, maanaam ba bokk ci juróom-ñaari bopp yi ci Pexe gi 17, ak ay leeral yu doy ci wàllu yonent ngir leeral ni ak lu tax njiitu réew mu mujj mi, moom miy njiit wu ñetteel ak juróom-ñaareel te bokk ci juróom-ñaari njiit yi, di nekk buuru kilifteefukaay bu mag bu États-Unis ci yëngu-yëngu yu mujj yi ci nguur gu juróomeel gi ci yonent yi ci Biibël.

Ci yoonu dibeer bi, bennoo bu ñetti wàll yi mat na.

“Ci yoon wu jëfandikoo ngir doxalin mbootaayu Pàppa bi te muy xàjji yoonu Yàlla, sunu réew dina bàyyi yoon-jub ba noppi. Bu Protestantisme yoobee loxoam jub ci wàllu xottu ngir jàpp loxol kàttanu Room, bu mu tàllalee ci kaw xuru ga ngir lakkante ak Espiritisma, bu ko defee, ci ngëneelu boole gu ñetti fànn gii, sunu réew weddee bépp pexeem-sàrtam ni gobiernan bu Protestant te republikaan, te mu same pexe ngir lawal fen yu pàppaa ak nax yi, kon dinañu xam

ne waxtu jëf ju yéeméeru Seytaane jot na, te mujj gi jege na.” Testimonies, volume 5, 451.

Waaye ci misaal bii amna ab toftale, te toftale boobu mooy mbir mi waxu kàddu gi féetale. Lii mooy xew-xew bu am ci ndigël bi, te ci benn wàll mooy benn xew-xew bu kenn, waaye ci dëgg-dëgg mooy ab toftale bu màndu te sàmm. Ca “ndigël” ba, États-Unis dafa bàyyi nekk juróomeel bennoo buur gi ci yonent yu Biibël, te loolu tekki ne foofa la juróomeel ñaareel buur gi tàmbalee; waaye juróomeel ñaareel buur googu nangu nañu jox seen nguur rab wi. Bu yonent bu fen bi ñàkk jàmbaraam, mbind mi daldi jël boppam, te ci saa si jox genn-wàll gu seen nguur rab wi.

Ca tundu Karmel, am nañu fa ñeent téeméer ak juróom-fukk yonnenti Baal, ak fa itam ñeent téeméer yonnenti xéer yi, yi nekkoon ca Samari, di lekk ca ndablu Yezabel.

Léegi nag yónni, booleel ma ñew ci sama wet Israyil gépp ba ca tundu Karmel, ak yëglekat yu Baal ñent téeméer ak juróom-fukk, ak yëglekat yu àll ya ñent téeméer, ñi di lekk ci ndablu Jezebel. 1 Kings 18:19.

Eliya bind na njàgale ci tundu Karmel nekk na werante, du rekk laaj bu jëm ci kan mooy Yàlla ju dëgg, waaye itam nekk na werante ci kan mooy yonent bu dëgg.

Noonu Iliyas wax na mbooloo ma ne: Man maa ngi des dong, man kenn dong, ni ab yonent Boroom bi; waaye yonent-yu Baal ñoo tollu ci ñeent téeméeri ak juróom-fukk nit. 1 Kings 18:22.

Ba ñu lakk saraxu Eliya ak safara su wàcc jógé ci asamaan, mu rey ci ay boppam ñeent téeméer ak juróom-fukk yent Yàlla Baal.

Noonu Eliya wax ne leen: “Jàppleen yonent yi Baal; bu kenn ci ñoom rëcc.” Noonu jàpp nañu leen; te Eliya yóbbu leen ci suuxu Kisoon, rey leen fa. 1 Kings 18:40.

Baal mooy woon yàlla ju-góor ju dul dëgg, te ñeenti téeméeri yonent yi bu kër garab gi, ñi doon ak Jezabel, di lekk ci sa bàngaas bi ci dëkkub Samari, ñoom lañu woon yonent yi bu yàlla ju-jigeeen ji, Ashtarot. Yàlla ju-jigeeen ji mucc na ci rey gi Eliya defoon ci kaw yonent yi ca tundu Karmel.

“Nit ñi ci tundu waa ci kaw tunduwa, di sujjóot ak ragal ak njàqare ci kanam Yàlla ju kenn gisul. Mënuñu xool safara su leer te di lekk, bi ñu yónnee asamaan. Ñu ragal ne dinañu leen alaxal ci seen ngëmadi ak seeni bàkkaar. Ñu yuux ak benn baat, baat boobu daldi yéeg ci kaw tunduwa te dëgg ba ca xuruwa suuf ya ci suufam ak leer gu tiit, ne: ‘Boroom bi mooy Yàlla; Boroom bi mooy Yàlla.’ Israyil yeewu na ci mujj te dees na ko. Gis nañu seen bàkkaar ak ni ñu toroxale Yàlla lool. Seen mer jóg na ci yeneen yonent yi Baal. Ak ragal gu metti, Axaab ak saraxalekat yi Baal gis nañu wonte gu yéemel gu kàttanu Yàlla Yàqub. Ba beneen yoon, dëgg nañu, ci ay wax yu diine ci santaane bu yéeme, baatu Eliya mu wax nit ña, ne: ‘Jàppleen yonent yi Baal; bu kenn ci ñoom rëcc.’ Te nit ña noppewoon nañu ngir topp kàddug Eliya. Ñu jàpp yonent yu dëggadi yi leen naxoon, te yóbbu leen ca dexu Kison, te fa Eliya, ak loxoom sax, rey saraxalekat yu bokk ci jaamu xërëm yii.” Review and Herald, 7 Oktoobar, 1873.

Tundu Karmel day màndargaal yoonu Dibeer bi di ñew ci États-Unis. Foofa la ràññeel bu téeméeri ñent-fukk ak ñeent junni ñi (ñu misaale ak Eliya) di yékku. Foofa la wàll wu dëgggu wa Protestan

feen bu wér te wu leer, muy juutoo ak wàll wu fen wa Protestan, mi nekk ci Samari, di lekk dund bu Jezabel. Foofa it la wàll wu Républicain, wi doonoon wàllu kēram ak nguur, te jiite ba agsi ci Tundu Karmel, dikk ci mujjam muy juróomeel bennoo nguur ci waxi yonent yi ci Biibël bi. Li des nag mooy Ahab, ak xeetam buy fukkal, ak Jezabel, mi nekkoon di nēbbu ci Samari, fekk muy reer ak wa Protestan yu apostat. Juróomeel bennoo nguur gi mat na, te taw bi daldi ñew ci lu amul natt.

Ca xewu Erodd ci bésib juddoomam, Eliyaas, mi Yaxya mi Sóobkat bi di firndeel, nekk na ci kaso Rom, xaar ngir mucc mbaa dee. Amul yonent yi Baal ngir matal feccug nax, waaye Salome rekk, doom bu jigéen bu Jezabel. Erodd ak ay xaritam yu nguur yi màndi nañu ci biiñu Babilon, ndaxte bésib juddoomam moom itam dafay firndeel yoonu Dibeer bi, te xeeti àddina yépp tàmbali nañu naan biiñu Babilon ci 11 Sàttumbar 2001, lu jiitu yoon wu Dibeer wi di ñew léegi.

Gannaaw loolu gis naa beneen malaaka buy wàccé asamaan, yor kàttan gu réy; te suuf sépp leer na ci ndam liram. Mu woo ca kaw ak baat bu dēgēr, naan: Babilon bu mag daanu na, daanu na; te mu nekk kērug rab yi, ak dalub bépp ruu bu sobe, ak paañu bépp picc bu sobe te ñaaw. Ndaxte xeeti àddina yépp naan nañu biiñu merum njaaloom; te buur yi ci suuf def nañu njaaloo ak moom, te jaaykat yi ci suuf barele nañu ci alalam ndax bareg ay neexitam. Peeñu Yowaana 18:1–3.

Ñetti ay aar aaya amoon nañu bi kēr yu mag yi nekk New York, moom ñaar-i tawar yi, Yàlla daan leen suux ak benn laal.

«Ndax baat bi ma waxoon ne New York dinañu ko mbalale ak gumb gu mag gu ndox? Loolu waxuma muk. Li ma wax mooy, bi ma doon xool kēr yu mag ya ñuy tabax fa, etaas ci etaas, ma ne: “An lu naqari xew-xew yu tiis di am bu Boroom bi jóg ngir yēngal suuf si ak tiit bu réy! Noonu kàddu yi nekk ci Révélation 18:1–3 dinañu mat.” Lépp li nekk ci saaru fukk ak juróom-ñett ci Révélation, waare la ci li di ñew ci kaw suuf si. Waaye amuma leer gu mat ci lu jēm ci li di ñew ci New York boppam; lu ma xam rekk mooy ne bés benn, kēr yu mag ya fa nekk dinañu daanu ndax wēlbētiku ak tasaaru kàttanu Yàlla. Ci leer gi ñu ma jox, xam naa ne yàqute nekk na ci àddina si. Benn baat rekk bu jóge ci Boroom bi, benn laal rekk bu jóge ci kàttanam gu réy, te tabax yu rēy yii dinañu daanu. Xew-xew yu tiit lool yu nu mēnul a xalaat sax dinañu am.» Review and Herald, 5 Sulet 1906.

Yoonu Dimaas bi di ñew ci lu gaaw mi, dañoo ko tegtal ci ñaareelu baat bi ci Peeñu ga caa 18, te moo di tégal Tundu Karmel bu Akab ak xewu juddug Erodd. Eroddiyaas, miy itam Seesabel, nekkul ci xewu naan bu Erodd; ni ko Seesabel itam nekkul woon ca Tundu Karmel. Ba ker gi Dimaas bi jotee, dees na ko fàtte ba noppi diirub juróom-ñaar fukki at yu tegtee, yi di jamonoy nguurug rab wu suuf wi, ñaareelu bennoo nguur gi ci waxu yonent yi ci Biibël. Bi Seesabel jotee gaañu-dee gi ci atum 1798 ak 1799, kon nguur gu juróom-benni ci waxu yonent yi ci Biibël (Etazini) tàmbalee ay fanam ni nguur gu juróom-benni. Bu nguur gu juróom-benni jeexee, kon dellusi na, tàmbali woy ay wóyam, te def njaloo ak xeeti réew yépp ci suuf.

Ay woy yiif ak biiñam daa tambalee ci anam yonent ci 11 Septamburu 2001, waaye loolu nekkoon rekk jamono waajal gi, ni ko ñetti fukk at yi dale ci 508 ba 538 tey wonee, bi mu jēkk a toog ci gàngunaay gi. Ba kera yoonu Dibéer di ñew, suuru juróom-benn bi ñu rey ko ak loxo Ilyaas, moom

dafa nëbboon ci Samari. Ci booba, Yaxya miy Sóobkat bi dañuy ko téye ci kasoom, muy xaar walla mucc mbaa dee.

Erodd ak ay xarit yu mag yu ñu màgg ya da ñàkk seen xel ci biiñu Babilon, ba Salaome, doom Herodias (Jesebel), defe sa béey bu yéeme te di nax xol lool, te Erodd feeñal ay bëgg-bëggam yu ci bëgg jigéen ak yu ñaaw ci mbirum boka deret. Mu daldi nekk ku ñu jàpp ba noppi ci jëfandikoo yaram yu ay doom-ndeyam di ko woo, te mu ko jox baat ne dina ko may ba ci genn-wallu nguuram.

Ba beneen bés bu yomb a agsi, ba Erodd ci bésu juddoomam def reer ngir ay sangam, ay njiiti xare yu mag, ak kilifay Galile, ñew. Te ba doom ju jigéen ju Eroddiyas jooju duggée, fecc, neexal Erodd ak ñi toogoon ak moom, buur bi ne janq bi: ñaanal ma lu mu sa neex, dinaa la ko jox. Te mu giñ ko ne: lu mu man a ñaan ci man, dinaa la ko jox, ba ci genn xaaj bu ñaari xaaj yu nguur gi. Noonu mu gén, ne ndeyam: lan laa war a ñaan? Mu ne ko: boppu Yaxya miy sóob nit ñi ci ndox. Te ci saa si ak gaaw, mu dellu ca buur ba, ñaan ko ne: bëgg naa nga may ma léegi ci benn plat boppu Yaxya miy sóob nit ñi ci ndox. Buur bi metti na lool; waaye ngir giñ gaam, ak ngir ñi toogoon ak moom, bëggul koo ñàkkal. Ci saa si buur bi yónnee ab jëfandikukat bu daan rey nit, santaane ko ñu indi boppam; mu dem nag, dagg boppam ca kaso ba, indi boppam ci benn plat, jox ko janq ba; te janq ba jox ko ndeyam. Mark 6:21–28.

Baatu bi jëkk bi ci Apokalips 18 baat na 11 Septàmbar 2001, te baatu ñaareel bi di baat ci yoonu Dibeer bu dëgër bi di ñew léegi. Ci taarix bi ñu tegtal ci Yowaana 6, baatu jëkk bi ci 2001 mooy baatu Kirist mi xamal taalibeem yi ne war nañu lekk yaramam te naan deretam, ndaxte moom mooy Mburu Asamaan bu dëgg bi. Jamono jooju tàmbalee na ci Galile te mu jeex ci setalug taalibeem yi, ñi ko dëdduwoon, ci Yowaana 6:66. Taarix boobu tàmbalee na ci Galile ak nattu lekk, te mu jeex ci dogalug màndarga rab wi, ni ko limub turu baab bu mag bi melal, maanaam JURÓOM-BENNI, JURÓOM-BENNI, JURÓOM-BENNI. Galile tekki na “wërsëg bu soppeeku” te 11 Septàmbar 2001 dafa doon “wërsëg bu soppeeku” bu yonent, (Galile), te juddu Herodd nekkoon na ak njiitug Galile. Baatu tàmbali bi ci Apokalips 18, ak baatu mujj bi ci Apokalips 18, ñoom ñépp ñu ngi tegtalu ci Galile, muy wërsëg bu soppeeku.

“Am nañu jàng ci njàngat yi nekk ci jaar-jaar; te woo nañu xel ci ñoom, ngir ñépp man a xam ne Yàlla dafay liggéey tey ci benn yoon yi mu mas a defe woon ba fàww. Loxoam feeñ na ci liggéeyam ak ci biir xeeti àddina tey itam, noonu la nekkoon ba ca bi xibaar bu baax bi njëkk a yéglee Aadama ca Eden.”

“Am na ay jamono yu doon ay ay njubb yu mag ci jaar-jaari xeeti xeet yi ak kanamam mbooloom gëmka yi. Ci yëngu-yëngu Yàlla, buy ame yooyu jafe-jafe yu wuute yi, leer gi waroon ci waxtu woowu dees na ko joxe. Su ñu ko nangu, yokkute gu ruu ci leer gu xel ak ci ngëm di topp; su ñu ko bañee, wàññiku gu ruu ci leer gu xel ak yàqu-yàqu di topp. Boroom bi ci Kaddugam ubbi na liggéeyu xarekatug xibaar bu baax bi, ni ñu ko yóbbalee woon ci jamono yi weesu, ak ni mu di deme ci jamono yi ñew, ba ci xeex bu mujj ba, fa ay dooley Seytaane di def seen yëngu-yëngu bu mujjeek bu doy waar.” Bible Echo, August 26, 1895.

Galilee ci atum 2001, ak Galilee ci yoonu Sunday law bi di ñew lu gaaw, dañuy won fan la leeru tawub mujj gi ñu sotti. Ci 2001, dafa doon benn sotti bu ñu natt, waaye ci ñaareelu baat bi, ñu koy

sotti te amul natt, ni ko sotti gu réy gi te yéeme bi di misaal, gannaaw ba Eliya rey yonent yi Baal, te loolu amoon na ca xewu juddug Herod. Juddug Herod mooy won juddug juróom-ñaareelu nguur gi ci waxi kóllère Yàlla ci Biibël, te moom dafa daldi topp bu gaaw dee gi nguur gi ko jiitu. États-Unis tàmbalee nguuru ci 1798, ca dee gu juróomeelu nguur gi, te ca dee gi yonent yi Baal, juddug juróom-ñaareelu nguur gi agsi na. Juróom-ñaareelu nguur googu, nguur gu fukki xaaj gi Ahab yoroon ci bëj-gànnar moo koy misaal, ak Herod itam, miy kiirlu gu nguur gu fukki xaaj gi bëj-gànnar gu Room bu pagan.

Te ñaar fukk yu nga gisoon ci kaw rab ba, ñoom dinañu bañ jigéen ju bon ji, te dinañu ko bàyyi mu neen te rafetul, te dinañu lekk ay yaramam, te lakk ko ak safara. Ndaxte Yàlla moo def ci seen xol ngir ñu matal ay coobareem, te bokk benn xalaat, te jox seen nguur rab ba, ba keroog ba kàdduy Yàlla di mat. Te jigéen ja nga gisoon, mooy dëkk bu mag ba, bi nguuru ci kaw buur yi ci suuf si. Peeñu 17:16–18.

Erod nangu na mat sêf lu mu defoon ci Salome, te may ko boppu Yàggana, te nangu gi mu gi woon mel ni ba ci genn xaaj bu tollu ci genn wetu nguuram. Fukk buur yi ci Mbooloom Xeeti Àddina, doonte sax ñu bañ jigéen jaaykat bi, dañuy nangu a jox seen juróom-ñaareelu nguur ci juróom-ñetteelu bopp bi, mooy bi bokk ci juróom-ñaari bopp yi jiitu woon. Ñu nangu ci ab nguur gu sampu ci boole bi diggante Réew mi yàgg ci àddina, ak Kërceenam gi yàgg ci àddina. Waaye séy boobu, séy bu Laatën la, du séy bu Àngale, ndaxte seen séy dafa feeñ ne “jigéen ji” moo di nguuru “ci kaw buur yi.” Ci séy bu Laatën, njaboot gi mooy wéy di tak turu jigéen ji, waaye du turu góor gi, te turu séy boobu ñaari wàll la, mooy benn mbir mu am solo lool ci nettali gu yonent gi.

“Buur yi ak kilifa yi ak boroom réew yi teg nañu ci seen bopp marka ju dëppooki ak antikrist, te ñu ngi leen melal ni ab nago wu dem ngir xeex ak gaayi Yàlla yi—ak ñi sàmm ndigali Yàlla yi te yor ngëmug Yeesu.” Testimonies to Ministers, 38.

Dañuy wóor ci xët wi di ñëw.

Kàddu gi Esayi doomu Amos gis ci mbirum Yuda ak Yerusalem. Te dina am ci bés yu mujj yi ne, tundu kër Boroom bi dees na samp ba taxaw ci kaw tundi yi, te dees na ko yékkati kaw tacc yi; te xeet yépp dinañu daw jëm ci moom. Te nit ñu bari dinañu dem, naan: Ñëwleen, na nuy yéeg ca tundu Boroom bi, ca kër Yàlla Yàqub; te dina nu jàngal ay yoonam, te dinanu dox ci ay xetam; ndaxte yoon wi dina génn ci Siyon, te kàddu Boroom bi génn ci Yerusalem.... Te ci bés boobu juróom-ñaar jigéen dinañu jàpp benn góor, naan: Sunuy mburu lanu di lekk, te sunuy yére lanu di sol; waaye rekk nañu nu tudde sa tur ngir sunu gacce dellu. Ci bés boobu sax, caraxu Boroom bi dina rafet te am ndam, te meññeefu suuf si dina tedd te taar ngir ñi rëcc ci Israyil. Te dina am ne, ki des ci Siyon ak ki desee ci Yerusalem, dees na ko wooye ku sell, moom ak ku nekk ku ñu bind ci biir ñi dund ci Yerusalem: bu Boroom bi setee sobe yu jigéeni Siyon, te moom setal deretu Yerusalem ci biiram jaarale ko ci xelum àtte ak ci xelum lakk. Esayi 2:1–3, 4:1–4.